अन्योक्तिमुक्तालता

Exported from ambuda.org on 2025-12-23 05:04:35 UTC

1

मानं मुञ्च विपञ्चि पञ्चमरवन्यक्कारपारंगमामा भूवन्कलकण्ठकण्ठकुहरे कुण्ठक्रमास्ते गिरः।प्राप्तः पञ्चशरप्रपञ्चशरणं यद्भृङ्गभङ्ङ्गीगुरु-र्बन्धूकप्रियबान्धवो धवलितश्यामाधवो माधवः॥१॥

2

हेलाक्रान्तहरिन्ति कुन्तलवधूवेणीहरिन्ति स्फुटंभिन्दन्नेष तमांसि लोचनसुधावल्लस्तमीवल्लभः।पश्योद्गच्छति हारिकीरतरुणीहारानुकारैः करै-रोंकारं कुरु कैरवाकर निजोन्मेषेषु योग्यः क्षणः॥२॥

3

सत्यं सन्ति कियन्ति सन्ति न सखे रत्नानि रत्नाकरेसंजातस्तु स वस्तुतः स्तुतिकथापात्रं परं कौस्तुभः।यो जातः स्मरकेलिलोलकमलासोल्लासदोः कन्दली-लीलालिङ्गनभाजनं भगवतो वक्षःस्थले शार्ङ्गिणः॥३॥

4

पातालं च नभस्तलं च गरिमद्वारेण यद्वारिणापूरंपूरमपूरि यस्य बहुलं कल्लोलकोलाहलः।देवो येन स कच्छपोऽपि कलितः कच्छेऽपि तस्याम्भसांभर्तुर्गोष्पदमात्रपूरणविधौ नो विस्मयो न स्मयः॥४॥

5

उत्फुल्लैर्बकुलैर्लवङ्गमुकुलैः शेफालिकाकुड्भलै-र्नीलाम्भोजकुलैस्तथा विचकिलै: क्रान्तं च कान्तं च यत्।तस्मिन्सौरभधाम्नि दाम्नि किमिदं सौगन्धवन्ध्यं मुधामध्ये मुग्ध कुसुम्भमुम्भसि भवेन्नैवैष युक्तः क्रमः॥५॥

6

यस्मिन्नङ्कुरितं कुरङ्गकदृशां प्रेम्णा किमन्यद्ध्रुवंयत्रास्ते मदनस्य लुप्तरमणीमग्नक्रमो विक्रमः।पक्वं नागरखण्डपल्लवमिदं जाल्मैः फलश्रीदल-भ्रान्त्या हन्त न वीक्षितं न कलितं नास्वादितं नादृतम्॥६॥

7

केनात्र कर्कशकरीरवनान्तरालेबाले बलाद्बकुलकन्दलि रोपितासि।यत्राप्नुयुर्मधुलिहस्तव कोमलानिनो कुड्भलानि न दलानि न कन्दलानि॥७॥

8

धत्ते कीरवधूरदच्छदसुधामाधुर्यमुद्रां रसोयेषां सा परिपाकसंपदपि च क्षौद्रद्रवद्रोहिणी।तेषां पुण्ड्रककाण्ड पाण्डिमजुषां त्वत्पर्वणां चर्वणांकिं मुग्धाः करभा मुधैव विरसा विन्दन्ति निन्दन्ति च॥८॥

9

मद्गुमाद्यति यत्र यत्र भजते भङ्गिं बको यत्र सक्रौञ्च: किं च मदादुदञ्चति सरस्तन्मुञ्च कोऽयं ग्रहः।आस्ते बालमरालसालसलसद्दिक्कुञ्जरं पार्वती-कर्णोत्तंसितकाञ्चनाब्जमुकुलं यन्मानसं ते सरः॥९॥

10

श्रीसंकेतनिकेत केतक कुरु त्वं कुड्भलाडम्बरंहे नीप स्मरदीप दीपय तनौ टङ्कं नवैरङ्कुरैः।स्नेहस्नातपुरंध्रिकुन्तललताकान्तिः करोत्यम्बरेनीरोद्गारगभीर धीररसितप्रारम्भमम्भोधरः॥१०॥

11

गुर्वीमुर्वीतिलक तिलक स्वीकुरु स्वामभिख्यांरूपं लक्ष्मीनगर तगर श्लाघ्यमुन्मीलयेथा:।भङ्गीमङ्गीकुरु रतिपतेर्मल्लि हे चूतवल्लिप्रक्रान्तोऽयं विषमरमणीमानजैत्रः स चैत्रः॥११॥

12

अद्रिद्रोण्यां निवस दिवसं जातलीलानुषङ्गै-रङ्गैर्मा स्म स्मयतरलितैरङ्ग सारङ्ग रङ्गः।दर्पद्वारं द्विरदकदनोदग्रपाणिर्यदग्रेप्रत्यासन्नो वनविहरणक्रीडया कुञ्जरारिः॥१२॥

13

कांतिं केतककोरकद्युतिसखीं राकामृगाङ्कस्य य-च्चञ्चचञ्चु चुलुम्पति प्रतिदिनं प्रेम्णा चकोरार्भकः।तन्मन्ये नयनामृतं रतिपतेर्मृत्युंजयेनार्थिनातेनेदं रमणीकपोलफलके लावण्यमालोकितम्॥१३॥

14

आस्ते रोहत्कनककमले केलिपात्रे मृडान्याःखेलन्हेलोन्मदमधुकरीमानसे मानसे यः।भेकोद्रेकप्रणयिनि वलद्वालजम्बालजालेस स्यादुत्कः परिमितजले पल्वले किं मरालः॥१४॥

15

द्यां च क्ष्मां च गतं यदम्बुशिखरैराक्रान्तनाकोऽप्यसौमेनाकोऽपि न कोऽपि यत्र दयितं यः सद्म पद्मापतेः।
लोलद्वालकुलीरकम्पकलया देवस्य तस्याम्भसांभर्तुः कस्य कदा कियान्क्व नु ननु क्षोभो दृशोर्गोचरः॥१५॥

16

गर्वं खर्वं कुरु कररुहोदञ्चनं मुञ्च कण्ठेकुण्ठः कण्ठीरव तव रवः किं च संकोचमेतु।शक्तः सप्ताम्बुनिधिपरिखामेखलामेष गुर्वी-मुर्वी वोढुं मदजलसरित्संगतो दिङ्भतङ्गः॥१६॥

17

चूतं चर्वय चम्पकं चर नवां वासन्तिकामन्तिका-न्मा मा मुञ्च सविभ्रमं भ्रमर हे सङ्गं लवङ्गे कुरु।एकः कार्मुककर्मनर्मणि सखा देवस्य कान्तागुरोःप्रक्रान्तः प्रमदामदावहवहन्मन्दानिलो माधवः॥१७॥

18

उत्कण्ठाकुलमस्तु कण्टककुले संजायतां ते मनःसानन्दं पिचुमन्दकन्दलदलाखादेषु का वा क्षतिः।एतत्किं तु तव क्रमेलक कथंकारं सहे दुःसहंतस्मिन्पुण्ड्रककन्दलीकिसलये येनासि निन्दापरः॥१८॥

19

शान्तं कान्तपुरंध्रिकुन्तललतालावण्यचौरं तमःपश्यारोहति पूर्वपर्वतशिखामम्भोजिनीवल्लभः।एवं का गणना तवाद्य हि रतावद्योतखद्योत हे।दूर्वाकाण्डतले दिनं नय सखे खर्वोऽस्तु गर्वग्रहः॥१९॥

20

अत्रोन्मीलति मालती स्मितमितो मल्ली समालम्बतेतद्रोलम्ब विडम्बनाय नलिनीं किं यासि कोऽयं क्रमः।एतस्यामपि दर्दुरैरपि बकैरेकैकमुट्टङ्कितेगीते कुण्ठित एव कण्ठकुहरे जायेत ते पञ्चमः॥२०॥

21

आश्चर्यैकनिधिः स दुग्धजलधिर्मन्ये किमन्यद्यतोलेभे जन्म स लोकलोचनसुधासारस्तुषारद्युतिः।देवीकेलिकचग्रहेण ललिते गङ्गातरङ्गाङ्कितेशङ्कं निरटङ्कि शंकरजटाजूटेऽपि येन स्थितिः॥२१॥

22

कुन्दे दलितादरः सरसिजे संजातकौतूहल:कल्हार कलितस्पृहः किमपरं यः केतके कौतुकी।निर्माता किममर्त्यराजतरुणी लीलावतंसश्रियोयोग्यस्तस्य मधुव्रतस्य ललिताकल्पः स कल्पद्रुमः॥२२॥

23

शुभ्रो वा मलिनोऽस्तु वा मृगमदः किं तावता तादृशःकोऽप्यस्यानवधिश्चमत्कृतिनिधिः सौगन्ध्यमेको गुणः।येनैव स्मरविभ्रमैकवसतिर्भाले कपोलस्थलेदोर्मूले कुचमण्डले च कुरुते रङ्गं कुङ्गीदृशाम्॥२३॥

24

शान्तध्वान्तकलङ्क शंकरशिरोरत्न त्वमेणाङ्क चे-त्कंदर्पाङ्कुरकन्द कुन्दकलिकाकारैः करैरुद्गतः।तत्किं मीलितमम्बुजैर्विदलितं किं दन्तिदन्ताङ्कुरै-र्भङ्ग: किं नु तथा रथाङ्गमिथुनैः प्रत्यङ्गमङ्गीकृतः॥२४॥

25

झम्पामस्तगिरेः करोतु भजतां विष्णोः पदं गाहतांक्षामाङ्गो गिरिजाभुजंगमुकुटोत्सङ्गेऽपि गाङ्गं पयः।एष क्लाम्यति केवलं कुमुदिनीकान्तो नहि त्वन्मुखेशङ्के किंकरतां नताङ्गि लभते दूरोऽस्तु साम्यक्रमः॥२५॥

26

येनाप्तः कमलाविलासकमले किंजल्कपानोत्सवोयो लीलां वितनोति नाभिनलिनोत्सङ्गे तथा शार्ङ्गिणः।तस्य स्यात्कुसुमान्तरे मधुलिहः कुत्राप्यहो न स्थिति-र्न प्रीतिर्न रतिर्न केलिसमयो नो विस्मयो न स्मयः॥२६॥

27

अप्येतानि चुलुम्पितानि चुलकन्यायेन येन क्षणा-त्पारावारपयांसि येन विदधे विन्ध्योऽपि वन्ध्याकृतिः।सोऽपि क्वाऽपि भवत्तटे निवसति त्रैलोक्यमान्यो मुनि-स्तन्मन्ये तव नास्ति रोहण परः स्पर्धापरः क्ष्माधरः॥२७॥

28

रोहत्सौरभविभ्रमाणि कमलासद्मानि पद्माकरेपद्मान्यत्र कियन्ति सन्ति नु नतिः का तेषु नुतिः।तत्साक्षादरविन्दमद्भुतलताकन्दं तु वन्देमहित्रैलोक्यप्रभवः पुरा समभवद्यस्मात्पुराणः कविः॥२८॥

29

किं ताभिर्वितताभिरद्भुतकथाकन्थाभिरेतावतावन्द्योऽयं विभुरम्भसां समभवद्रत्नं कौस्तुभ:।चक्रे लग्नरमाघनस्तनतटीकर्पूरपत्राङ्कुरेयः श्रीवत्समनोहरे हृदि धृतिं देवस्य दैत्यद्रुहः॥२९॥

30

नानन्दं मुचुकुन्दकुड्भलकुले नो केतके कौतुकंनोत्फुल्ले कुमुदे मदं न कुटजे कौटुम्ब्यमालम्बते। चोलीदन्तचतुष्किकाशुचिरुचिस्मेरां स्मरन्मालतींकिं त्वास्ते तरुकोटिकोटरकुटीबद्धास्पदः षट्पदः॥३०॥

31

अस्तं यातस्तिमिरपटलीदत्तभङ्गः पतंगःप्राप्तो नैवोदयगिरिशिरोमूलमेणावचूलः।तत्ते कालं कतिपयमयं भाति खद्योतपोतंद्योतं द्योतं पुनरपि पुनर्द्योततां को विलम्बः॥३१॥

32

पुष्पोत्करेषु च फलेषु च सावलेप-स्त्वं कन्दलेषु च दलेषु च सावहेल:।किं मुग्ध दग्धमकरोः सुरभेरगार-मङ्गारकार सहकारमकारणेन॥३२॥

33

याच्यस्ते खदिरः करीरविटपः सेव्योऽपि किं कुर्महेमार्गः संगत एष ते खरतरुर्यद्भैरवो मारवः।तनौत्मल्लीमुकुलं तदुत्पलकुलं सा यूथिकावीथिकातच्च लवङ्गमङ्ग भवतो हा भृङ्ग दूरं गतम्॥३३॥

34

लीनः पाघरकंदरासु रचयनक्वापि स्थितिं भङ्गुरै-रङ्गैरङ्ग कुरङ्ग रङ्गसि कथंकारं विकाराकुलः।प्राप्तः पश्य विचेतुमुद्भटसटाटोपः सकोपः स्वयंगर्जत्कुञ्जरपुञ्जभञ्जनपटुः पञ्चाननः काननम्॥३४॥

35

एता: केरलसुन्दरीरदरुचः सन्त्येव मुक्तालतामल्लीमाल्यमयानि सौरभभरोद्दामानि दामानि च।किं नीतः शितिकण्ठ कण्ठनिकटं गौरीभुजाकन्दली-लीलालिङ्गनयोग्यमुग्रगरलग्राम: फणिग्रामणीः॥३५॥

36

सोढं येन पयोभृतां दिवि दलन्नीलारविन्दद्युतांनैवोत्तुङ्गमृदङ्गनादविजयि क्वाप्यूर्जितं गर्जितम्।
वारंवारमुदारवारणरणव्यापारपारंगमोदृष्टः केन कुरङ्गसंगरविधौ कुण्ठः स कण्ठीरवः॥३६॥

37

यत्केलिमन्थरमरालमरालबाल-शेवालकोमलमलं विमलं मृणालैः।तत्पश्य शुष्यति सरः प्रसरत्तुषार-रुद्धं विरुद्धविधिरेव विधिः किमन्यत्॥३७॥

38

त्वय्युद्गच्छति को न बालकलिकाकान्तः कदम्बद्रुमोरोलम्बाकुलकम्प्रकुड्भलकुलल्कान्तो न कः केतकः।दोषः किं तु तवाम्बुवाह कलुषैरुद्वेजितोऽयं जलै -र्दूरं येन गतो गलत्कमलिनीलीलारसः सारसः॥३८॥

39

रेमे यस्मिन्मधुपपटली यस्य लीलावतीभिःक्लृप्तो बालैर्बहुलमुकुलै: केलिकर्णावतंसः।तस्य क्रीडाकुरबकतरोरङ्गके दुर्निवारःस्फारं मुञ्चत्यहह दहनोद्गारमङ्गारकारः॥३९॥

40

वीचीडम्बरमम्बरं नय बलाद्वेलावनालीमिमा-मुद्यन्नल्पय किं च कल्पय रयात्कल्लोलकोलाहलम्।देवः कीरपुरंध्रिहारलतिकाकारैरुदारैः करैःपश्योदेति समुद्र मुद्रिततमस्तोमस्तमीवल्लभः॥४०॥

41

यस्य भ्राम्यन्मकरनिकरक्लान्तमूर्तेरसार-स्तारक्षारव्यतिकरखरः सीकरोऽपि क्व पेयः।तत्ते पाथः पवनजनितोत्तालकल्लोलजालंज्वालं ज्वालं ज्वलतु जलधे सर्वमौर्वानलेन॥४१॥

42

निर्यातं तगरैः स्थितं कुरबकैरुज्जृम्भितं चम्पकैःसंजातं बकुलैः स्मितं विचकिलैरुन्मीलितं पाटलैः।किं रोलम्ब विलम्बसे विहरणक्रीडां कुरु क्वापि तेकिं चोदञ्चतु वञ्चितामृतरसः पाकाञ्चितः पञ्चमः॥४२॥

43

नासीरद्रवनिर्झरैर्मृगमदस्यन्दैस्तथा चान्दनै-र्नि:स्यन्दै: सह वालवालवलये युक्तो निषेकक्रमः।आस्तामेतदमुत्र मालति जलैः सेकोऽपि ते दूरतःसंनद्धो यदयं निबद्धजगतीदाहग्रहोऽवग्रहः॥४३॥

44

केलिं कल्पय कोलबाल लवलीवल्लीदलान्याहर-नुल्लासैरभिगर्ज सैरिभ भज त्वं पङ्कतल्पोत्सवम्।म्लानिं मुञ्च मयूर दूरय भयं दर्पाञ्चित: पञ्चतांयुष्मन्निर्मथनप्रपञ्चचतुरः प्राप्तः स पञ्चाननः॥४४॥

45

कुञ्जे कोरकितं करीरतरुभिर्द्रेक्काभिरुन्मुन्द्रितंयस्मिन्नङ्कुरितं करञ्जविटपैरुन्मीलितं पीलुभिः।तस्मिन्पल्लवितोऽसि किं वहसि किं कान्तामनोवागुरा-भङ्गीमङ्ग लवङ्ग भङ्गमगमः किं नासि कोऽयं क्रमः॥४५॥

46

खेलद्बालमृगाङ्कमौलिरमणीदोः कन्दलान्दोलितेपद्मासद्मनि मानसाम्बुनि पदं भेजे च रेजे च यः।हा जम्बालकदम्बचुम्बिनि मदभ्राम्यद्बकालम्बिनिभ्रष्टोऽल्पीयसि वापिकापयसि स त्रासालसः सारसः॥४६॥

47

अक्षामं मणिदाम संवृणु ननु त्वं दर्शयेथा मुहु-र्मा मा मुग्धमनोहराः शशिकराकाराश्च हारस्रजः।एषा वैकटिक स्फुटैव पुरतः सा पामराणां पुरीयस्यां काचललन्तिकाङ्कितकुचोत्सङ्गाः कुरङ्गीदृशः॥४७॥

48

यत्कर्णे च कुचान्तरे रचयितुं युक्तं कुरङ्गीदृशांधत्ते धैर्यधुरां जगत्त्रयजयस्मेर: स येन स्मरः।तन्मल्लीमुकुलं वनेऽत्र विजने केनापि नोत्तंसितंनाघ्रातं न निरूपितं न कलितं नोदञ्चितं नोम्भितम्॥४८॥

49

यल्लीलातरला मरालशिशवः प्रेम्णा भजन्ते सरःको वैरिञ्च विमानहंस भवतस्तस्मिन्निवासग्रहः।
यत्संक्रन्दनसुन्दरीकुचतटास्फालोच्छलद्बिन्दुनिस्वच्छन्दं तव सिद्धसिन्धुसलिले तत्रोचिताः केलयः॥४९॥

50

वापीं दूरे किरति कुरुते नो मृणालीषु लीलांनीलाम्भोजं त्यजति भजते नाब्जकिंजल्ककेलिम्।किं तु क्लान्तिं वहति नलिनीनाललग्नाग्रकण्ठःक्षामः श्यामारमणकिरणव्याकुलाङ्गो रथाङ्गः॥५०॥

51

शोकात्कोककुलैरमीलि कमलैरम्लायि दन्ताङ्कुरै-रस्फोटि स्फटिकामल: करटिनां यस्मिन्नवाप्तोदये।तं दृष्ट्वैव कुरङ्गकेतनमहो मुग्धः स दुग्धाम्बुधिःकिं मिथ्या नरिनर्ति चञ्चलवलत्कल्लोलदोः कन्दलः॥५१॥

52

तालीपल्लवपाकपाण्डिमसखी यत्कान्तिरन्तर्गततोयत्कोऽपि प्रगुणो गुणः किमपरं यज्जन्म रत्नाकरात्।युक्तो मौक्तिकहार हारिणि कचत्कर्पूरपत्राङ्कुरेत्वत्सङ्गोऽयमनङ्गधामनि कुचोत्सङ्गे कुरङ्गीदृशाम्॥५२॥

53

कुन्दे नन्दति कैरवे विहरते पङ्केरुहे रोहतिप्रेमाणं तगरे तनोति भजते सङ्गं लवङ्गेऽपि यत्।तन्मन्ये न ददर्श सौरभभरेणाक्रान्तदिक्कंदरंकंदर्पैकविलासमन्दिरमिमं मन्दारमिन्दिन्दिरः ॥५३॥

54

कंदर्पैककृपाणवल्लरि वने कमादकस्मादियंहे कालागुरुबालमञ्जरि हहा मोहादिह प्रारुहः।
सह्यन्तामुपजातसौरभपरिष्वङ्गैस्तदङ्गैरिमाःकान्तैः कान्तपुरंध्रिकुन्तलभरच्छायैः कुठारच्छिदः॥५४॥

55

लीलावासः कुसुमधनुषः कोऽपि यस्याधिवासःकुर्युर्यस्यास्तरुमुकुलकोसङ्गभङ्गं नताङ्ग्यः।सान्द्रे तस्मिन्नपि जडतया पङ्कशङ्कां वहन्तोहन्त खान्तं मृगमदरसे पामरा नार्पयन्ति॥५५॥

56

ऊढापि द्युतरङ्गिणि त्रिजगतीवन्द्येन तेनाप्यहोमौलौ बालकुरङ्गकेतनकलालीलावतंसाङ्किते।तारक्षारकरं करालमकरं सश्वभ्रमभ्रकषंमुग्धे जाड्यनिधिं मुधा जलनिधिं यातासि चित्राः स्त्रियः॥५६॥

57

नीरं नीरसमस्तु कौपमिति तत्पाथो वरं मारवंकासाराम्बु तदस्तु वा परिमितं तद्वास्तु वापीपयः।पाने मज्जनकर्मनर्मणि तथा बाह्यैरलं वारिधेकल्लोलावलिहारिभिस्तव नभःसंचारिभिर्वारिभिः॥५७॥

58

कान्तिर्यस्य विनिद्रनीलनलिनच्छायासखी सुभ्रुवांयत्पङ्केऽपि मुदोऽस्ति यस्य सुरभिः कासां रसोऽगोचरः।अङ्गारार्थितया जनेरतिजडैरुड्डामरैः पामरैःपश्यैष प्रगुणैर्गुणैरपि गुरुर्दग्धः स कालागुरुः॥५८॥

59

एतैर्जातै: किमिह बहुभिर्भोगिभि: किं तु मन्येमान्यः कोऽपि प्रभवति जगत्येकशेषः स शेषः ।यस्मिन्गौरी पृथुकुचत टीकुङ्कुमस्थासकाङ्केयेन स्थाणोरुरसि रहितो हारवल्लीविलासः॥५९॥

60

यस्मिन्रोहति निम्बडम्बरभियान्यस्मिन्करीरद्रुमै-रुद्रेकः कलितः पटोलपटली यत्रेयमुन्मीलति।तस्मिन्नत्र निवेशितासि विपिने केनासि हा दुःसहःसह्योऽयं सहकारमञ्जरि कथंकारं निकारज्वरः॥६०॥

61

द्वित्रान्वारिलवानवाप्य जलदादारम्भि संरम्भिभिःक्रीडाताण्डवडम्बरः शिखिकुलै: केकारवव्याकुलैः।उन्मीलत्कनकाब्जचुम्बिनि सुधानिःष्यन्दिदुग्धाम्बुनिप्राप्ते सारस मानसेऽपि भवता नैको विकारः कृतः॥६१॥

62

चूतं मुञ्च त्यज सरसिजं भृङ्ग मा गा लवङ्गंसङ्गं दूरीकुरु कुरबके केतके मा निषीद।लीलोत्तंसीकृतमुकुलकः स्वर्गसीमन्तिनीभि-र्यत्ते दैवात्परिसरगतः पारिजातः स जातः॥६२॥

63

पश्यैताः कति न स्फुरन्ति सरितः सान्द्रारविन्दच्छद-च्छायाभिः शिशिराः खरातपविपन्निर्वापिका वापिकाः।माद्यन्मेदुरदर्दुरं बककुलैरप्याकुलं सेव्यतेतत्कस्मादविचार्य सारस रसान्निःसारनीरं सरः॥६३॥

64

ब्रूमः किंचन जह्नुपुत्रि जडिमा कस्मादियान्स्वीकृतःपाथोधाम्नि कृतः करालमकरासङ्गेऽपि यत्संगमः।यम्मौलौ कलितं शशाङ्ककलिकाकान्ते वृषाङ्कस्य त-त्पश्य खादु च हारदामशुचि च क्षारायते ते पयः॥६४॥

65

ये तावन्ति पयः पृषन्ति जलदादत्यन्तमुत्कण्ठितायाचन्ते च नदन्ति च प्रतिपदं सन्त्येव ते बर्हिणः।यः शूलाङ्कशिरः शशाङ्क कलिकापीयूषवर्षेऽप्यहोनो जातः प्रणयी स तारकरिपोरन्ये पुनर्बर्हिणः॥६५॥

66

मुञ्चत्यन्तर्विचकिलरुचिं चूतवल्लीविलासंमल्लीलीलां सरसिजरसं केतकीकौतुकं च।
जातप्रीतिर्बकुलललतिकामुन्मिषत्कोरकान्तांकान्तां किं तु श्रयति रचयन्पञ्चमं चञ्चरीकः॥६६॥

67

उद्यद्विद्युति मेचकद्युतिभृति स्त्रीणां मनोमोहिनिव्योमारोहिणि नीलकण्ठरमणीकेलिप्रदे वारिदे।यासि क्वापि मरालबालक बकक्रौञ्चाविले पल्वलेसह्यन्तां कतिचिद्वियुक्तवनितादत्तज्वरा वासराः॥६७॥

68

अङ्गाट्टङ्किकया कलङ्कमतसीनीलं लुनीहि स्वयंसर्वां किं च निषिञ्च चन्दनरसस्यन्दैरमन्दैस्तनुम्।उद्यन्नङ्ग कुरङ्गकेतन भवानेवं भवेद्भाजनंजाने तामनुकर्तुमाननगतां भङ्गीं कुरङ्गीदृशः॥६८॥

69

आनीतैरिषुकार कारणमिह श्लाघ्यै किमेभिः शरैःप्रख्यातामपि किं न पामरपुरीमेतां पुरः पश्यसि।दात्रं पात्रमिति ब्रवीति कुरुते स्तोत्राणि तोत्रे रसंधत्ते यत्र हले कुतूहलमपि ग्रामीणकग्रामणीः॥६९॥

70

यल्लीलातरलैरलङ्घि कपिभिर्ज्वालाभिरौर्वानलोयच्चक्राम यदाचचाम चुलकेनैकेन कुम्भोद्भवः।तस्मिन्नेव नगेन्द्रनन्दन सखे हे पार्वतीसोदरत्वं मेनाक जवाज्जले जलनिधेर्मज्जन्न किं लज्जितः॥७०॥

71

त्वं कालं नय कैरवेऽत्र विहरँल्लीलारविन्दे रस-न्कह्लारे निवसन्मधुव्रत पतन्नङ्केऽपि पङ्केरुहाम्।शेफालीमुकुलैरलायि बकुलैरम्लायि किं चामलै-स्तैर्मल्ली मुकुलैरमीलि दहनक्लान्ते वनान्ते यतः॥७१॥

72

कान्तिर्लोचनवर्तिरद्भुतमयी मूर्तिर्महत्सौरभंनिःष्यन्दोऽथ सुधाकरादपि सुधास्यन्दादपि ह्लादकः।सर्वोऽयं विरलो जगत्यपि गुणग्रामोऽभिरामो हहापश्योत्तंसभुजंगसंगमजुषः श्रीखण्ड ते खण्डितः॥७२॥

73

येन प्राप्तः सुरभितककुष्कंदरः कोऽप्युदारोमन्दारोऽपि भ्रमररमणीदत्तरागः परागः।स त्वं तत्त्वं वद पदमहो मुग्ध कस्मादकस्मा-दस्मिन्मिथ्या मधुप कुरुषे कर्णिकारे किमेतत्॥७३॥

74

यद्गौरीरमणेन नाकतटिनीनीराङ्किते मूर्धनिन्यस्तः स्फारफणः फणी भवतु तच्चित्रः प्रभूणां विधिः।एतत्किं तु कथं सहेमहि महद्दुःखं यदत्रामुनानिःशङ्कं कलितः शशाङ्क कलिकापीयूषपानोत्सवः॥७४॥

75

दृष्टाश्चम्पकसंपदो विच किलश्रेणी गता गोचरंप्राप्तं केतकघाम कैरववनं दृष्टं विमृष्टं च तत्।सा श्रीस्तन्मधु तन्मधुव्रतकुलं तत्सौरभं वेधसासाश्चर्यं निरमायि हेम कमल त्वय्येव तुभ्यं नमः॥७५॥

76

बद्धः कोऽपि शिखामणिस्तव नवो मुक्तागुणो गुम्फितःकान्तः कृत्रिमपुत्रिके यदि कृतः कर्पूरपत्राङ्कुरः।तत्किंचिन्नयनाञ्जनं रतिपतिह्लादप्रदा सा गति-स्तन्मुग्धं हसितं सदामृतरसं मुञ्चमन्कुतः पञ्चमः॥७६॥

77

मुञ्चैतां नवमालिकां कुरु पुरो मा मालतीमाल्यकंमा मा मालिक मल्लिकास्रजमपि क्वापि त्वमुन्मुद्रयेः।स्रग्दामैकरतः कुतः कथमथ स्यात्कर्णपूरोन्मुखःकुग्रामेऽत्र कदावतंसरसिको जायेत जाल्मो जनः॥७७॥

78

हासश्चेदमृतं मृतं यदि रुचिर्नोद्दीपकं चम्पकंवाचश्चेत्कलकण्ठकण्ठकुहरे कुण्ठक्रमः पञ्चमः।किं चान्यद्यदि मारमण्डनमणिस्पर्धाधरस्तेऽधरःसत्यं सुन्दरि वैद्रुमोऽपि विरमत्संपल्लवः पल्लवः॥७८॥

79

लीलोद्यानतलेऽपि केऽपि तरवो निष्कान्तयः किं तु तेनिःसारेऽपि खरेऽपि चम्पक मरौ रूढस्य दैवादिह।कान्तिः सैव स एव पल्लवगुणः सैव द्विरेफावलीछाया सैव स एव सौरभभरस्ता एव पुष्पश्रियः॥७९॥

80

कूपोल्लङ्घनकर्मनर्म विषमं जानन्ति शाखामृगाझम्पामप्युपकल्प्य कंचन पदं यान्ति प्लवंगाः परे।दुर्वारेऽपि दुरुत्तरेऽपि विपुलस्फारेऽपि वारां निधौहेलैव प्लवगप्रभोः कृतजगत्पारिप्लवो विप्लवः॥८०॥

81

मुक्त्वाम्भोधिं मदनजयिनः किं कपालावचूडेचूडामूले सितकरकले कल्पितोऽयं निवासः।यत्ते निर्यन्नयनदहनाङ्गारसङ्गेन गात्रंतत्रोन्मीलद्बकुलकलिकाकोमलं तान्तिमेति॥८१॥

82

वल्लीभिर्ज्वलितं जलैरपगतं दावानलैरुद्गतंदर्भैरङ्कुरितं रवेरपि खरैर्यस्मिन्करैर्दीपितम्।तत्रैवासि मरौ शिरीष जगतीसारोऽपि सत्पल्लव-प्रस्तारोऽपि परिस्फुरत्परिमलोद्गारोऽपि हा रोपितः॥८२॥

83

कैलासः कचिदुद्वहन्नपि पुरारातिं यदप्यायता-मूर्वीमेष बिभर्ति सागरसरिद्वर्वी गिरिग्रामणीः।लीलाकन्दुकविभ्रमेण तमपि प्रागेतमेकः करेचक्रे विक्रमभासुरः सुरचमूविद्रावणो रावणः॥८३॥

84

लास्याभ्यासं जहिहि विहितश्रोत्रपीयूषमेकांकेकां दूरीकुरु गुरुरयं मुग्ध बर्हिन्विमोहः।मिथ्या बिभ्रत्कनकनिकषस्निग्धसौन्दर्यलेखांविद्युल्लेखामुदयति यतः शारदोऽयं पयोदः॥८४॥

85

हंस भ्राम्यदनेक भेकशबले पङ्काविले पल्वलेयुक्तास्ते किमसारवारिणि रणत्कौञ्चाकुले केलयः।तल्लीलालससारसं हि सरसं दृष्टं त्वया मानसंवीचिन्यञ्चितकाञ्चनाम्बुजरजःप्रस्तारमग्नं सरः॥८५॥

86

कान्तिर्यस्य शरन्निशाकरकलालावण्यसंवादिनीतं विक्रेतुमिहासि यासि किमहो हारं विहारं श्रियः।एतां पश्य पुरः पुलिन्दनगरीं भूषाः कुरङ्गीदृशांयत्रैता गलकन्दले च कुचयोरङ्के च गुञ्जास्रजः॥८६॥

87

लक्ष्मीवल्लभकेलितल्पमुदधिर्यज्जन्मभूर्भूषणंयन्मौलौ च कुचस्थले च सुदृशां पात्रं यदेव श्रियः। तन्मुक्ताफलमेतदस्थिकणिकाशङ्कापरैः पामरै-र्दूरे मुक्तमयुक्तमुक्तमपि च न्यक्कारयुक्तं वचः॥८७॥

88

यस्मिन्विस्मयजन्म मन्मथमहोत्साहप्रदं सौरभंयस्य स्यात्कुचकुड्मलोपरि परिष्वङ्गः कुरङ्गीदृशाम्।नेदं तस्य जनैकनन्दन सहे हे चन्दन क्वापि तेमूले हालहलाकुलैरहिकुलैर्यत्संगमोऽङ्गीकृतः॥८८॥

89

बालैः पञ्चशरीं शिरीषमृदुलैर्निर्माय यत्पल्लवैःशङ्के शंकरसंगरेऽपि चतुरो जातोऽङ्ककारः स्मरः।सा श्रीस्तानि दलानि ते मधुलिहस्तत्सौरभं मल्लिकेतस्यास्ते विरतं दवानलशिखामात्रेण धात्रे नमः॥८९॥

90

मुग्धा वृथा कुमुदिनीरमणे चकोराःको राग एष जडिमाग्लपिता मतिर्वः।एतन्न पश्यथ मुखं मदिरेक्षणानांयस्मिन्स किंकरति कैरविणीकुटुम्बः॥९०॥

91

न कुन्दं सामोदं जनयति मुदं नैव कुमुदंन सारं कह्लारं कुसुमतिलकं नैव तिलकम्।उदात्तं निर्धूतं न च कमलमावर्जकमलंतदश्रान्तभ्रान्तभ्रमरवलयं चेत्कुवलयम्॥९१॥

92

निर्मायाम्बुनि नर्मकर्म कवलक्रीडां कुरु श्यामलैःशेवालैर्बिसकन्दलैरविरलैर्बालैर्मृणालीदलैः।हे मातङ्ग तरङ्गरङ्गपटलीखेलत्पुलिन्दाङ्गनंलक्ष्मीप्राङ्गणमङ्गसंगतमिदं पुण्यैर्हि पम्पासरः॥९२॥

93

वापीवारिणि हंस शंस कतरः प्रेमग्रहो गम्यतांखेलत्पल्लवपार्वतीभुजलतालोलोर्मि दिव्यं सरः।व्याप्य व्योम च दिङ्मुखानि च नदत्युद्दामसौदामनी-दामव्याप्तवपुर्वियुक्तवनितादम्भोलिरम्भोधरः॥९३॥

94

कंचित्कालं नय गिरिगुहागह्वरे रे मुधैवक्रीडन्हालाहलरसलसद्दर्प मा सर्प सर्प।माद्यन्नुद्यत्सजलजलदव्याकुले मेघकालेयेन प्राप्तो वनविहरणोत्कण्ठया नीलकण्ठः॥९४॥

95

चित्रे चन्दनचित्रके समुचिते कर्पूरपत्राङ्कुरेकस्तूरीमकरेषु कुङ्कुमरसस्थानेषु यत्कौतुकम्।किं कुर्मस्तदमुत्र पामरपुरे सैरंध्रि दूरेऽस्तु तेवृत्ता यत्र कुतः प्रसाधनविधौ वार्तापि वामभ्रुवाम्॥९५॥

96

यल्लीलाम्बुजनर्म केतकलताकौतूहलं मालती-माल्यप्रेम लवङ्गसंगमरसः कङ्केलिकेलिक्रमः।तत्सर्वं विजहाति किं तु रसयत्यालम्बते सादरंनन्दन्नन्दनकन्दलीसुमनसामामोदमिन्दिन्दिरः॥९६॥

97

माद्यन्मद्गु वलद्बकावलि बलिक्रौञ्चाविलं पल्वलंमन्ये मान्य मराल पङ्कपटलीयुक्तं न युक्तं तव।तत्त्वन्नेत्रपुटीरसायनरसासारं ससारं सरस्वच्छं गात्रनिमज्जनोत्सुकसुरस्त्रीमानसं मानसम्॥९७॥

98

अम्भोजैर्गलितं तटैर्विघटितं हंसैद्रुतं विद्रुतंवापीभिर्विरतं पुरैव पतितैरद्या विलैस्त्वज्जलैः।हा धिक्किं पुनरप्युपार्जितमहादौर्जन्य पर्जन्य हेप्रारब्धोऽयमतानवैरभिनवैर्वा रिप्लवैर्विप्लवः॥९८॥

99

तापातङ्कं कलय विलयं याहि हे दुर्निवारंवारं वारं विगलितगतिर्नेह दाहं सहेथाः।दैवादग्रे खरतरजरद्दर्भसंदर्भगर्भोनेदीयांस्ते नववनदवोद्दीपितः पान्थ पन्थाः॥९९॥

100

यद्भूतं च भवच्च भावि च कुलं भूमण्डले भूरुहांतन्मध्ये न बभूव नास्ति भविता न क्वापि तादृक्तरुः।साम्ये यश्चलकेलिकङ्कणरणत्काराङ्गदोर्लेखयापौलोम्या निहितालवालपयसः कल्पद्रुमस्य क्षमः॥१००॥

101

लब्धं वल्गदवल्गुमद्गुरसितं सोद्रेकभेकस्वरंकिं च क्रौञ्चवचः प्रपञ्चविरसं दैवादिदं ते सरः।तत्ते हंस न गीतिरत्र सरसा सा कान्तसीमन्तिनी-लीला चङ्क्रमणक्रमानुकरणोयुक्ता च युक्ता गतिः॥१०१॥

102

उन्मीलन्मुकुलो न चात्र बकुलो नावर्जकाः केतकानास्मिन्कोमलकुड्भला विचकिला नोद्दीपकाश्चम्पकाः।तत्किं मुग्ध मुधैव दग्धसिकतागर्भः सदर्भो मरोमार्ग: पान्थ पतत्पतंगकिरणाङ्गारोऽयमङ्गीकृतः॥१०२॥

103

वार्ता यत्र न शेखरेषु न तथा घम्मिल्लमाल्यप्रथाकर्णोत्तंसकथा न काचन न च स्रग्दामनामग्रहः।तस्मिन्मालतिवल्लि हालिकपुरे रूढासि पश्यैष तेखात्मन्येव शमं गतस्त्रिजगतीगण्यो गुणानां गणः॥१०३॥

104

एतस्मिन्विपुले प्लवंगमकुले जातो गुणैरग्रणी-रेकः क्वापि कपिः स कोऽपि मरुतां वन्द्यो मरुन्नन्दनः। केलिप्राङ्गणवापिकावदभवद्यस्याम्भसां भर्तरिद्राक्कल्लोलविकार कल्पितजगत्कम्पेऽपि झम्पारसः॥१०४॥

105

साश्चर्या : सरसाश्च सन्ति सरितः पाथः पतिप्रेयसिक्षोणी विभ्रम वैजयन्ति तदपि त्वां ताम्रपर्णि स्तुमः।खच्छे निर्जितनारिकेलसलिलखादिम्नि यद्वारिणिप्राप्तः केतकपत्रगर्भरुचिभिर्मुक्ताफलैरुद्भवः॥१०५॥

106

इयं यदि रदच्छदच्छविरपाटला पाटलानताङ्गि तव चेदियं रुचिरकिंचनं काञ्चनम्।किमन्यदमृतद्रवः श्रवणयोरिदं चेद्वचःक्व न भ्रमरयोषितां गलदहंकृतिर्हुकृतिः॥१०६॥

107

उद्भिन्ना कलकण्ठकण्ठकुहरात्कर्णामृतस्यन्दिनीहृद्या यद्यपि मार्दवैकवसतिः सा काकलीहुंकृतिः।अन्यस्तन्वि तथापि ते पशुपतिप्लुष्टस्य जीवार्पणेपञ्चेषोरुचितः प्रपञ्चितरसः पाकाञ्चितः पञ्चमः॥१०७॥

108

या लक्ष्मीः स्मरकार्मुके स्फुरति या बाले प्रवाले रुचि-र्यो नीलाम्बुरुहच्छदे मृदुमरुत्प्रेङ्खोलिते विभ्रमः।या कान्तिः कनकाम्बुजेऽपि सकलं द्रष्टुं तदेकत्र चे-च्चेतः कन्दलिताद्भुतं तव सखे पश्याननं सुभ्रुवः॥१०८॥